DOI: https://doi.org/10.53486/sstc2026.v2.68
CZU: 366.14:343.532(478)

CONSUMER LEGAL EDUCATION - ESSENTIAL FACTOR OF EUROPEAN INTEGRATION

EDUCAȚIA JURIDICĂ A CONSUMATORULUI - FACTOR ESENȚIAL AL INTEGRĂRII EUROPENE

VASCAUȚAN Andreea, studentă, specialitatea: Drept
Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova,
Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md
e-mail: vascautanandreea19@gmail.com

Abstract: *The paper examines the legal framework of consumer protection in the European Union and the Republic of Moldova, highlighting its evolution and the role of legal education in ensuring effective protection. In the EU, consumer protection has become an autonomous field regulated by the Treaty on the Functioning of the European Union, particularly Articles 114 and 169, supported by relevant directives and the case law of the Court of Justice of the European Union. In the Republic of Moldova, the legal framework has developed through the harmonization of national legislation with EU standards. Although progress has been made, its effectiveness is still limited by a low level of legal awareness. Legal education is essential as a preventive tool that reduces disputes and improves consumer protection.*
Key words: *consumer protection, legal education, legislative harmonization, unfair practices*
JEL CLASSIFICATION: K12, K15, K20, K33, I25

INTRODUCERE

Protecția consumatorilor reprezintă una dintre dimensiunile esențiale ale politicilor Uniunii Europene, fiind consacrată la nivel primar prin Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (Tratatul, art. 114, art. 119), care impune asigurarea unui nivel ridicat de protecție a intereselor economice și juridice ale consumatorilor. În contextul globalizării economice și al dezvoltării accelerate a comerțului electronic, raporturile juridice dintre consumatori și profesioniști au devenit tot mai complexe, iar vulnerabilitatea consumatorului s-a accentuat.

Pentru Republica Moldova, procesul de integrare europeană, consolidat prin Acordul de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană (Acordul de Asociere), presupune armonizarea legislației naționale cu acquis-ul european în domeniul protecției consumatorilor. Totuși, transpunerea formală a directivelor europene nu este suficientă pentru a garanta eficiența protecției juridice. Normele adoptate trebuie să fie înțelese, cunoscute și utilizate de destinatarii lor.

În acest context, educația juridică a consumatorilor devine o premisă fundamentală pentru funcționarea reală și efectivă a mecanismelor de protecție (Albu, 2017). Un consumator informat este capabil să își cunoască drepturile și obligațiile, să identifice practicile comerciale incorecte, să recunoască clauzele abuzive și să utilizeze instrumentele juridice disponibile pentru apărarea intereselor sale. Prin urmare, educația juridică nu reprezintă doar un instrument preventiv, ci o condiție structurală pentru consolidarea statului de drept și a unei economii de piață funcționale.

Actualitatea temei este determinată de creșterea volumului tranzacțiilor online, de intensificarea relațiilor comerciale transfrontaliere și de necesitatea alinierii Republicii Moldova la standardele europene privind protecția consumatorilor. Experiența statelor membre ale Uniunii Europene demonstrează că un nivel ridicat de educație juridică a consumatorilor contribuie la creșterea conformității operatorilor economici, la reducerea litigiilor și la dezvoltarea unui climat economic transparent și responsabil.

Scopul studiului constă în analiza rolului educației juridice a consumatorilor în eficientizarea protecției acestora, în contextul integrării europene a Republicii Moldova. În vederea realizării acestui scop, au fost formulate următoarele obiective: examinarea cadrului normativ european și național,

analiza rolului preventiv al educației juridice, evidențierea contribuției jurisprudenței europene la consolidarea protecției consumatorilor și identificarea direcțiilor strategice de dezvoltare în era digitală. Prin abordarea acestei tematici, lucrarea urmărește să demonstreze că educația juridică a consumatorilor reprezintă nu doar o componentă auxiliară a protecției juridice, ci un element central al eficienței acesteia în contextul integrării europene.

CONȚINUTUL DE BAZĂ

Lucrarea este structurată în jurul analizei cadrului normativ al protecției consumatorilor, atât la nivelul Uniunii Europene, cât și în Republica Moldova, precum și al rolului educației juridice în asigurarea eficienței acestor norme. În prima parte este examinat fundamentul juridic al protecției consumatorilor în dreptul unional, evidențiindu-se consacrarea acestui domeniu în tratatele constitutive (Tratatul) și dezvoltarea sa prin legislația secundară (Directiva 93/13/CEE, Directiva 2005/29/CE, Directiva 2011/83/UE) și jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene. Se subliniază caracterul complex și stratificat al acestui sistem, precum și rolul principiului armonizării în realizarea unui standard ridicat și uniform de protecție.

În continuare, analiza este orientată asupra evoluției cadrului normativ în Republica Moldova, fiind evidențiat procesul de tranziție către economia de piață și influența determinantă a Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană (Acordul de Asociere) asupra modernizării legislației naționale. Sunt examinate principalele reglementări în materie, precum și dificultățile legate de aplicarea lor efectivă, în special în contextul unui nivel relativ redus al culturii juridice a consumatorilor.

În opinia cercetătorului Albu C., rolul educației juridice ca instrument preventiv și mecanism de responsabilizare demonstrează că eficiența normelor juridice depinde nu doar de existența acestora, ci și de capacitatea consumatorilor de a le cunoaște și utiliza. Este analizată funcția educației juridice în reducerea litigiilor, în consolidarea echilibrului contractual și în influențarea comportamentului operatorilor economici (Albu, 2017).

În lucrarea lor, autoarele Crudu R. și Brad E. punctează ideea precum că, actualmente, ”capacitatea decizională a consumatorilor nu este doar un aspect legat de drepturile acestora, ci priveşte şi crearea unui mediu global care să permită consumatorilor să-şi exercite drepturile respective şi să beneficieze de pe urma lor” (Crudu, Brad, 2020).

Nu trebuie omisă nici abordarea impactului jurisprudenței europene asupra protecției consumatorilor și asupra dezvoltării culturii juridice în Republica Moldova. Astfel, se evidențiază rolul interpretativ al Curții de Justiție a Uniunii Europene și relevanța deciziilor acesteia pentru aplicarea coerentă a normelor naționale. În ansamblu, conținutul lucrării demonstrează interdependența dintre cadrul normativ, educația juridică și aplicarea efectivă a drepturilor consumatorilor, conturând necesitatea unei abordări integrate pentru asigurarea unui nivel real de protecție (cauza C-415/11, Kásler și alții, 2013).

Analiza surselor bibliografice evidențiază existența unui cadru doctrinar și normativ bine dezvoltat în domeniul protecției consumatorilor, atât la nivelul Uniunii Europene, cât și în Republica Moldova, subliniind caracterul interdisciplinar al acestuia. Literatura de specialitate accentuează rolul directivelor europene și al jurisprudenței în asigurarea unui nivel ridicat de protecție și în corectarea dezechilibrelor dintre consumatori și profesioniști.

În Republica Moldova, studiile relevă progrese în armonizarea legislației cu standardele europene, dar și dificultăți în aplicarea practică, determinate de nivelul redus al educației juridice și de provocări instituționale. Totodată, se evidențiază importanța educației juridice ca factor esențial pentru eficiența protecției consumatorilor, conturând necesitatea unei abordări integrate între reglementare și conștientizare.

Studiul se sprijină pe metode de cercetare precum: metode juridice și interdisciplinare, în special analiza juridică a legislației UE și a Republicii Moldova, pentru identificarea mecanismelor de protecție a consumatorilor. Metoda comparativă evidențiază gradul de armonizare între dreptul european și cel național, iar analiza doctrinară și jurisprudențială oferă fundament teoretic și

evidențiază rolul interpretării judiciare. De asemenea, metoda sistemică și logică asigură coerența studiului, contribuind la o cercetare riguroasă și bine structurată.

Rezultatele cercetării evidențiază atât progresul legislativ al Republicii Moldova în alinierea la standardele Uniunii Europene, cât și existența unor provocări în aplicarea practică a normelor privind protecția consumatorilor. Deși cadrul juridic național a devenit mai coerent și reflectă principiile europene, eficiența acestuia depinde, în mare măsură, de nivelul de informare și conștientizare a consumatorilor, precum și de aplicarea efectivă a legislației.

Totodată, studiul subliniază rolul esențial al educației juridice în prevenirea litigiilor și în responsabilizarea atât a consumatorilor, cât și a profesioniștilor. Cu toate acestea, nivelul culturii juridice rămâne relativ scăzut, iar lipsa unor mecanisme eficiente de informare limitează impactul normelor existente. În acest context, este necesară continuarea reformelor, consolidarea cooperării între instituții și dezvoltarea unor instrumente accesibile, inclusiv digitale, pentru a asigura o protecție reală și eficientă a consumatorilor.

În completarea analizei, un rol esențial îl au mecanismele instituționale implicate în protecția consumatorilor, care contribuie la aplicarea efectivă a cadrului normativ. La nivelul Uniunii Europene, instituțiile au atribuții bine definite în elaborarea și implementarea politicilor în domeniu, fiind evidențiat în mod deosebit rolul Comisiei Europene în inițierea actelor legislative și în monitorizarea respectării dreptului unional. Această abordare asigură un nivel ridicat și relativ uniform de protecție a consumatorilor în statele membre.

În Republica Moldova, autoritățile competente sunt responsabile de aplicarea legislației și de supravegherea pieței, însă eficiența acestora este influențată de factori precum resursele limitate, gradul redus de informare a consumatorilor și dificultățile de aplicare practică a normelor. În acest context, consolidarea capacității instituționale și creșterea transparenței devin obiective esențiale.

Un alt element important îl reprezintă mecanismele alternative de soluționare a litigiilor, care oferă posibilitatea rezolvării rapide și eficiente a disputelor fără a recurge la instanțele de judecată. La nivel european, aceste mecanisme sunt încurajate și reglementate, contribuind la reducerea costurilor și a duratei procedurilor.

În Republica Moldova, deși cadrul normativ permite utilizarea acestora, nivelul de accesare rămâne redus, în principal din cauza lipsei de informare și a încrederii limitate în aceste proceduri. Așadar, eficiența protecției consumatorilor nu depinde doar de existența unui cadru normativ adecvat, dar și de aplicarea sa efectivă, de nivelul de educație juridică și de funcționarea eficientă a instituțiilor. Mai ales, în ”era schimbărilor tehnologice, consumatorii se confruntă cu unele provocări semnificative privind capacitatea decizională şi protecţia consumatorilor” (Cătoiu, Teodorescu, 2001). Aceiași autori apreciază, în studiile proprii, ideea fundamentală precum că comportamentul consumatorului este o rezultantă specifică a unui sistem de relaţii dinamice dintre procesele de percepţie, informaţie, atitudine, motivaţie şi manifestare efectivă (Cătoiu, Teodorescu, 2001).

Tabelul 1. Cadrul legislativ și instrumentele de protecție a consumatorilor

Dimensiune analizată	**Aspect**	**Uniunea Europeană**	**Republica Moldova**
Fundament juridic	Textul tratatelor și Carta Drepturilor Fundamentale	Art. 169 și art. 114 TFUE; Carta Drepturilor Fundamentale	Legea nr. 105-XV; Codul Civil
Nivel de armonizare	Armonizarea normelor	Armonizare maximă în anumite domenii	Armonizare progresivă cu acquis-ul UE
Directive / regulamente	Instrumente legislative secundare	Directiva 2011/83/UE; Directiva 2005/29/CE; Directiva 93/13/CEE	Transpunerea directivelor UE; reglementări naționale

Rolul instanțelor / autorităților	Aplicarea și controlul normelor	CJUE – interpretare și jurisprudență	Agenția pentru Protecția Consumatorilor și Supravegherea Pieței
Drepturi ale consumatorului	Drepturi conferite consumatorilor	Drept la informare, retragere, protecția intereselor economice	Drept la informare, despăgubiri, protecția sănătății
Obligații ale operatorilor economici	Responsabilități legale	Respectarea normelor UE, interzicerea clauzelor abuzive	Respectarea legislației naționale și a normelor UE
Mecanisme de control	Modalități de supraveghere	Control la nivel național și european; acțiuni colective	Supraveghere și sancțiuni de către autorități naționale

Sursa: Directivele UE 2011/83/UE și 2005/29/CE, precum și Legea nr. 105-XV/2003 a Republicii Moldova privind protecția consumatorilor.

CONCLUZII

În rezultatul cercetărilor efectuate în acest studiu, protecția consumatorilor reprezintă un element esențial atât în Uniunea Europeană, cât și în Republica Moldova, contribuind la echilibrul juridic și buna funcționare a economiei de piață. În timp ce Uniunea Europeană asigură un nivel ridicat de protecție printr-un cadru normativ complex și armonizat, Republica Moldova a făcut progrese în alinierea legislației, însă eficiența depinde de aplicarea practică și de nivelul educației juridice. Astfel, protecția consumatorilor trebuie înțeleasă ca un sistem integrat, bazat nu doar pe norme, ci și pe educație, jurisprudență și implicarea instituțiilor.

REFERINȚE:

1. Acordul de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană. (2014). *Jurnal Oficial al Uniunii Europene*.
2. Albu, C. (2017). *Dreptul consumatorului în Uniunea Europeană*. București: Editura Universul Juridic.
3. Cătoiu, I., Teodorescu, N., *Comportamentul consumatorului - Abordare instrumentală*. Bucureşti: Ed. Economică, 2001.
4. Crudu, R., Brad, E. (2020). *Protecția consumatorilor și inovațiile.* [Online]. Disponibil la: https://irek.ase.md/xmlui/bitstream/handle/1234567890/1035/CRUDU-R_BRAD-E_Conf%20ASEM_25%20–%2026%20septembrie%202020_Articole.pdf?sequence=1&isAllowed=y, pag. 697.
5. Curtea de Justiție a Uniunii Europene. (2013). *Kásler și alții, cauza C-415/11*. [Online]. Disponibil la: https://anpc.ro/galerie/file/544/2019/uctd_guidance_2019_ro.pdf.
6. Directiva 2005/29/CE privind practicile comerciale neloiale. (2005). *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, L149/22.
7. Directiva 2011/83/UE privind drepturile consumatorilor. (2011). *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, L304/64.
8. Directiva 93/13/CEE privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii. (1993). *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, L095/29.
9. Inspectoratul de Stat pentru Supravegherea Produselor Nealimentare și Protecția Consumatorilor (ISSPNPC): https://consumator.gov.md/ro.
10. Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene. (2007). Articolele 114 și 169. [Online]. Disponibil la: https://eur-lex.europa.eu/RO/legal-content/summary/treaty-on-the-functioning-of-the-european-union.html.

Coordonator științific: CODREANU Alina, asistent universitar, drd.,
Academia de Studii Economice din Moldova,
Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md
Telefon: +37369479874
e-mail: codreanu.alina@ase.md